

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЭЛЕННЯ СІЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНнікаў БССР

№ 45 (956)

Пятніца, 6 лістапада 1953 года

Цана 50 кап.

Няхай жыве 36-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі!

У імя народнага шчасця

Совецкі народ адзначае 36-ю гадавіну Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. З велізарным патрыятычным уздымам сустракаюць працоўныя нашай краіны гэтае дарагое сэрцу кожнага савецкага чалавека ўсенароднае свята.

Пад мудрым кіраўніцтвам Комуністычнай партыі наша краіна прайшла за гэтыя 36 год гераічны шлях барацьбы і перамог. Наша партыя ў выніку Кастрычніцкай рэвалюцыі назаўсёды знішчыла ўладу капіталістаў і памешчыкаў, знішчыла эксплуатацыю і прыгнет і забяспечыла пабудову сацыялістычнага грамадства.

На аснове гістарычных перамог сацыялізма вырастае і ўмацаваўся маральна-навінавы адзінства савецкага грамадства. Гэтае адзінства народа, згуртаванага вакол сваёй роднай Комуністычнай партыі і свайго Савецкага ўрада, з'яўляецца невячарнай крыніцай сілы і магутнасці нашай сацыялістычнай п'ятнаццацігадовай дзяржавы, яе поспехаў у справе будаўніцтва камунізма.

Савецкая дзяржава — гэта ўвасабленне ленынска-сталінскай нацыянальнай палітыкі. У нахлінным супрацоўніцтве, у братняй дружбе раскрыліся творчыя сілы ўсіх народаў. З дапамогай вялікага рускага народа адсталыя, заняпадныя раёны ўсходу ператварыліся ў перадавыя індустрыяльна-каласныя рэспублікі, расквітнела іх нацыянальная форма і сацыялістычная па зместу культура.

Працоўны Савецкай Беларусі, аглядаючы ў дзень вялікага свята творчыя здабыткі і поспехі сваёй рэспублікі, з любоўю адзначаюць, што толькі дзякуючы Комуністычнай партыі і Савецкаму ўраду беларускі народ заняў пачэснае месца ў магутнай сям'і братніх народаў.

Далёка за межамі рэспублікі чутна працоўнага доблесца нашых будаўнікоў, якія з руін і попелу ўзнялі сталіцу рэспублікі Мінск, зрабілі яго адным з прыгажэйшых гарадоў нашай Радзімы. Беларускія трактары, аўтамабілі, станкі, веласіпеды, радыёпрыёмнікі з добрай славай разыходзяцца па ўсім Савецкаму Саюзу. У Мінску, індустрыяльная магутнасць якога расце з кожным годам, неўзабаве будзе пабудавана буйнейшае прадпрыемства тэкстыльнай прамысловасці — камвольны камбінат, у Оршы наладжваецца шырокі выроб ільняных тканін.

Каласнае сялянства, нахлінае клопатамі і дапамогай партыі і ўрада, самаадна змагаецца за павелічэнне сельскагаспадарчых прадуктаў.

У імя шчасця народа, дзеля яго культурнага росту працуе наша інтэлігенцыя. Як баявую праграму сваіх творчых пошукаў і дзейнага ўдасканалення майстэрства, панясуць над святочнымі калонамі нашы пісьменнікі і дзеячы мастацтва заклік, з якім звяртаецца да іх Цэнтральны Камітэт нашай партыі:

— Работнікі літаратуры і мастацтва! Павайшце ідэйны і мастацкі ўзровень сваёй творчасці! Стварайце творы, вартыя нашага вялікага народа!

Комуністычная партыя бачыць савецкі народ да новых перамог у барацьбе за далейшы матэрыяльны і культурны ўздым нашай Радзімы. Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі і Савецкі ўрад выпрацавалі шырокі і канкрэтны мерапрыемства, накіраваныя на дасягненне гэтай вялікай мэты. Клопатам аб імя шчасця народа, аб радасным жыцці савецкага чалавека прасякнуты Наставы Савета Міністраў ССРСР і ЦК КПСС аб уздыме сельскай гаспадаркі і ўсямерным развіцці савецкага гандлю. У іх вызначана ясная перспектыва росту матэрыяльнай забеспечанасці працоўных нашай краіны. Новым яркім праўдлівым клопатам аб добрабыце працоўных з'яўляюцца апублікаваныя гэтымі імямі Наставы Савета Міністраў ССРСР і ЦК КПСС «Аб пашырэнні вытвор-

часці прамысловых тавараў шырокага ўжытку і іх якасці» і «Аб пашырэнні вытворчасці харчовых тавараў і палешанні іх якасці». Шобач з прынятымі раней рашэннямі гэтыя Наставы партыі і ўрада ставіць сваёй мэтай ажыццявіць рашучы ўздым нашай эканомікі, павысіць у бліжэйшыя гады ўзровень жыцця ўсяго нашага народа.

Трыццаць шэсць год таму назад геніяльны заснавальнік Комуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы В. І. Ленін гаварыў: «Наша сацыялістычная Рэспубліка Саветаў будзе стаць трывала, як факел міжнароднага сацыялізма і як прыклад перад усімі працоўнымі масамі». Наш народ ганарыцца тым, што ён першым разарваў ланцугі імперыялізма, паказаўшы працоўным усіх краін шлях да свабоднага і шчаслівага жыцця. Цяпер ад капіталістычнага рабства свабодна ўжо адна трэцца частка ўсяго чалавецтва. Дэмакратычны лагер на чале з Савецкім Саюзам стаць магутнай сілай на шляху імперыялістычных аграрыяў.

Магутны рух прыхільнікаў міру стаў неперажымым рухам сучаснасці. Ён мацнее і шырыцца з кожным днём, таму што міру хочучы і рашуча патрабуюць сотні мільянаў людзей усіх краін. Цялі міру авалодаў свядомасцю цэлых народаў. Іх асла да міру ператварылася ў такую магутную сілу, што з ёю не могуць не лічыцца аграрыяры.

Разам з савецкім народам, як роднымі братамі, адстаіваюць справу міру вялікі кітайскі народ, працоўныя Польшчы, Чэхаславакіі, Венгрыі, Румыніі, Балгарыі, Албаніі, Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі, Мангольскай Народнай Рэспублікі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі.

Савецкія людзі нястомна мацуюць і развіваюць сяброўскія сувязі з працоўнымі народамі дэмакратычных краін. Аб гэтым заўсёды кляпоціцца Комуністычная партыя і Савецкі ўрад. Савецкі народ разам са сваёй партыяй і ўрадам гаворыць:

— Браціае, прывітанне працоўным краін народнай дэмакратыі, якія паспяхова змагаюцца за далейшы ўздым народнай гаспадаркі і павышэнне матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця народа, за пабудову сацыялістычнага грамадства!

Савецкі Саюз цвёрда і паслядоўна выступае за ўмацаванне міру і бяспекі народаў. Яркім сцверджаннем гэтага з'яўляецца ўсё трыццацішасцігадовае дзейнасць нашай дзяржавы ў галіне знешняй палітыкі. Наша дзяржава не мае ніякіх тэрытарыяльных дамаганняў ні да якіх дзяржаў. Нашай краіне варожы агрэсіўны замыслы. У гэтым пераканаліся, аб гэтым добра ведаюць народы ўсіх краін. Іны горача падтрымліваюць міралаюбную палітыку Савецкага Саюза.

— Працоўныя ўсіх краін! Мацуюце адзінства народаў у барацьбе за аслабленне міжнароднай напружанасці, за мір, супраць агрэсіўных сіл, якія імкнуцца развіваць новую сусветную вайну! Памнажайце і згуртоўвайце рады прыхільнікаў міру!

Савецкі народ адзначае свята Вялікай Кастрычніцкай у росквіце і магутнасці сваёй сілы. Ніколі яшчэ наша дзяржава не была такой моцнай і трывалай, як цяпер. Сустракаючы 36-ю гадавіну Кастрычніцкай рэвалюцыі, савецкія людзі ўпэўнены глядаць у сваю будучыню. Іны ведаюць, што слаўная завабыва Кастрычніка існуе нова, яшчэ больш магутны ўздым матэрыяльнага і культурнага жыцця нашай краіны. Нас вядзе ўперад, да новых перамог выпрабаваная Комуністычная партыя. Савецкія людзі бачаць і ведаюць, што іх партыя, іх ўрад не пашкадуе сілы і працы ў імя шчасця народа.

— Няхай жыве Комуністычная партыя Савецкага Саюза, вялікая накіроўваючая і кіруючая сіла савецкага народа ў барацьбе за пабудову камунізма!

Мал. Л. Шыманскага.

Пятро ГЛЕБКА

Святочны ранак

Усё яшчэ было спакойна гэтым ранкам:
У вузкіх вуліцах трымаўся лёгкі зморк,
Гарэлі лямпачкі гірляндамі над ганкам,
На маставой ляжаў някрунуты людок.

І ранкам дзе-ні-дзе з'яўляюцца сталі людзі —
Адзін, другі... І вось ужо ідзе атралі!
Чатыры ордэны прымадулі на грудзі,
Становіцца яшчэ адзін хлапец у рад.

Яны ідуць, спыняюцца каля завода,
Адтуль, з двара, у залістых кутках
Выносіць сімвала волі нашага народа —
Праслаўлены ва ўсіх баках чырвоны сцяг.

Ён ахінуў людзей магутнымі крыламі,
І ўсе пад засеяно шчасліва былі.

І ўсе з'яднанымі, шырокімі радамі
Яны шыйга за хваляй хваля, пайшкі.

Я вышаў на праспект. А там людское мора
Ужо кіпела скрозь без краю і канца...
Напэўна некалі такім адным напорам
Ішлі бацькі на штурм Зімовага дварца.

Далёкія, з майго маленства, успаміны!
Ва жывоце заўсёды зноў і зноў...
Калі на плашчы ўсе па ўсёй маёй краіне
Выходзяць верныя сны сваіх бацькоў.

Яны нисуць па новых вуліцах убранных
І славу даюць і славу нашых дзён.
І я люблю цябе, святочны светлы ранак,
І шчырно тваю, і шум тваіх калон.

Раман САБАЛЕНКА
Віншавальныя
тэлеграмы

Як толькі заняўся Кастрычніцкі ранак,
Грукнула ў дзверы мае тэлеграма.
«Віншую са святам
Старога салдата», —
Я прычэпаў на істужку паперы.
Потым іноў расчынілі дзверы,
Стары паштавік падаваў, як дарункі,
Словы вітанію,
Што з розных кірункаў
Ішлі ў тэлеграмах ад родных, знаёмых,
Пыталіся ўголас,
Ці я дзе гасцюю, ці дома.
Я дома, таварышы,
Сэрца адкрыта
Для вашых вітанію,
Гарачых і шчырых.
Вось гэта з Каўказа,
Што сонцам заліта,
А гэта з Урала,
А гэта з Сібіры,
З грузінам мы разам
Берлім штурмавалі,
Ад Волгі да Шпрэе
Прамерылі далі,
Івакі і ўвясці ён не можа мяне,
Як толькі салдатам,
Байцом на вайне,
З якім не ў адным пабываў ён паходзе.
Яму і не ў голаў,
Што я ўжо тэхнолаг
На трактарным Мінскім заводзе.
З Сібіры віншуюць мяне мае дзеці —
Дачка там і зяць
На шырокім прастору, —
Яна аграномам,
Ён робіць матары,
Сяджу за сталом я святочным і мару:
Надб'ядзе часіна такая, і скоры —
Не толькі з Кітая ці з Польшчы
таварыш, —
А з вольных індыйскіх, малайскіх
прастораў
Прішле тэлеграму, якой павіншую
Мяне і сталіну маю маладую.

МІНСК У ГЭТЫЯ ДНІ

За апошнія некалькі год незвычайна прыгожым стаў квінтэтыч Мінск. Асабліва дудуны ён ва ўрачысты дні.

У святочным убранні шырокая Цэнтральная плошча. Заўтра па ёй пройдзе шматлікая дэманстрацыя працоўных.

Тут усё гатова да сустрэчы магутных патокаў дэманстрантаў. Як заўсёды, першымі ля ўрадавай трыбуны пройдуць лешныя людзі сталіцы, які заўсёды адны першыя праслаўленыя наватары вытворчасці, заслужаныя людзі савецкага грамадства.

Мастакі Беларусі з любоўю ўпрыгожылі Цэнтральную плошчу. Прыцягваюць увагу партрты вядомых працадзельцаў Кастрычніцкай рэвалюцыі: Вадзіміра Ільіча Леніна і Іосіфа Вісарыявіча Сталіна і кіраўнікоў Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада. Пад партрэтамі транспарант: «Комуністычная партыя — кіруючая і накіроўваючая сіла савецкага народа ў барацьбе за камунізм».

Прыгожыя пано, якія з двух бакоў акаймоўваюць плошчу, расказваюць пра самааданую барацьбу савецкага народа за ўздым сельскай гаспадаркі, за выскокі

ўрадаў і будаўніцтва новых электрастанцый у раёне Куйбышава, Сталінаграда і Кахоўкі. На дыяграмах — многа яркіх лічбаў, якія сведчаць пра нястомнае клопаты партыі і ўрада аб добрабыце народа. Усёды палыміюць транспаранты са святочнымі заклікамі Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Родны горад памаладзёў. Мінчане кляпаліва высядзілі да свята сотні новых п'ятнаццацігадовых дрэў і амаць да берагоў ракі Свіслач пашырэнні самы малады ў горадзе парк імя 30-годдзя БССР.

Дзесяткі эжурей пабывалі ў Беларускім дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Эжурсыянты аглядалі абноўлены аддзел, прысвечаны падзеям Вялікай Кастрычніцкай. Дакументы, фатаграфіі, творы мастакоў узв'ялі ў іх памяці гераічныя дні 1917 года. Многа наведвальнікаў пабывала на адкрытай у гэты свята рэспубліканскай выстаўцы твораў жывапісу, скульптуры, графікі. Сотні мінчан удаляліся ў эжурсыян на памятных кастрычніцкіх месцах у Мінску. Іны пабывалі на Ленінградскай вуліцы,

дзе ў доме № 6 у 1917 годзе знаходзіўся Мінскі Совет рабочых і салдацкіх дэпутатаў, на вуліцы Карла Маркса, дзе ў першыя месяцы 1917 года быў штаб народнай міліцыі, створана М. В. Фрунзе.

Дружняй працай адказалі мінчане на рашэнні партыі і ўрада, накіраваныя на далейшае палешанне добрабыту народа. Калектыў кандытарскай фабрыкі «Комунарка», хлебазавода «Аўтамаг», мадэльнага камбіната павялічылі вынік прадукцыі. З канвеера Мінскага радыёзавода сышла партыя новых прыёмнікаў першага класа «Беларусь-53». Прадпрыемства датармінова выканалі адзінаццацімесячную праграму. Выдатны вытворчы падарунак надрыхтаваў к свята калектыў трактарнага завода. Тут вынужчана калона трактараў «Беларусь».

Стаціны тэлеграф разаслаў мноства прывітальных тэлеграм людзям, якія адзначаюць прыход свята Вялікай Кастрычніцкай новымі творчымі працоўнымі поспехамі.

Свята надыйшло. Наша вялікае свята!
Я. САДОЎСКІ.

Новыя будынкы ў Мінску: Палац культуры, жылыя дамы па Ленінскай вуліцы і на праспекце імя Сталіна.

Вобраз Радзімы

Было-б няпоўным уражанне ад пераэцэптычнага Мінска, калі-б паглядзець яго сучаснае ўбранне толькі на вуліцах. Трэба яшчэ пабываць у Акруговым Доме афіцэраў, дзе перад кастрычніцкім святкам адрылася Рэспубліканская мастацкая выстаўка. Яе можна назваць самым сучасным святковым убраннем сталіцы, творчым рапартам мастакоў.

Даўно нашы мастакі не сустракаліся ў выставачных залах такой вялікай сям'ёй. Кожны з іх прынёс са сваёй карцінай вобраз нашай рэчаіснасці. Многія з іх настолькі рэальныя і жывыя, што ўяўленне мімаволі пераходзіць рамкі карціны, і хочацца праіснаваць на сіджынках родных пейзажаў, якіх на выстаўцы прадстаўлена вельмі многа, паказаць рукамі густое каласістае жыта, высокія травы, ступіць у празрыстую ручаіну, што струменіць сярод лугу.

Можна лёгка пазнаць сярод іх знаёмыя пейзажы Міншчыны. Полаччынны, мясціны пад Гомелем ці Баранавічамі. Але, калі глядзіш адзін за другім гэтыя пейзажы, складаецца адзіны, вялікі і блізка сэрцу вобраз сённяшняй квітнеючай Беларусі, і яшчэ больш любіш яе пералескі і ручаіны, палі і ўзгоркі. І вялікае дзякуй мастакам, што яны знарок не шукалі выключнай «прыгажосці», эфектных краявідаў, а ацэньвалі звычайнае, і яно стала прыгожым.

Паэтычнасць — вось што робіць многія карціны сапраўднымі творами мастацтва, жывымі і хваляючымі. Глядзіш на некаторыя творы і думаеш, як неабходна мастаку быць паэтам у сваёй творчасці. Паэтызацыя мастацкага вобраза пазбаўляе карціну натуралістычнай парасці і надае ёй тую невыказаную жыццёвасць, якая прымушае надоўга спыніцца каля палатна.

Гэта можна сказаць не толькі аб пейзажах, але і аб людзях. Вобраз чалавека таксама патрабуе паэтызацыі, без якой, скажам, А. Шыбаў не ніколі не ўдалося-б напісаць карціну «Есць такая партыя!». Парывісты, энергічны жэст Вадаіміра Ільіча Леніна, яркая святлавая гама на фігурах саратнікаў, што акружаюць яго ў зале гістарычнага з'езда, яна выражае пачуццё ўлюбленасці і веры ў іх вачах, што ёсць такая партыя, якая здольна ўзяць у свае рукі кіраўніцтва развоўнай, перадаваўчай мастаком з паэтычнай усхваляванасцю.

Адразу звяртаеш увагу імяна на гэтым палатне «На Заходнім фронце» І. Воранава. На дароце на Заходнім фронце ў гады грамадзянскай вайны І. В. Сталін вышаў у Мінску з вагона і гутарыць з байцамі Чырвонай Арміі. Воранаў саграў палатно

★
К. ГУБАРЭВІЧ
★

ЗА МІР.
Скульптура С. Адашкевіча.

цяплом непасрэднай інтымнасці. І як хочацца, каб мастак зняў з твараў і фігур дзеі асэнсанага неба, якія пакрылі сабой усю карціну, надаўшы ёй шэраватую аднатонасць. Яна пераходзіць ад агульнага настрою і думкі байцоў у момант гэтай незвычайнай сустрэчы.

... А вось яшчэ адно палатно. Па дароце на Патсдамскую канферэнцыю І. В. Сталін вышаў на перон Мінскага вакзала. Перад ім — страшныя руіны Мінска, але мастак Я. Зайцаў паказаў на іх адценне сонечнай летняй раніцы. Адчуваеш, што пад гарачымі праменнямі на руінах узмходзіць парасткі новага Мінска. І каб Зайцаў пазбавіў фон некаторай афіцыйнасці, сухасці, можна было-б гаварыць аб сур'ёзнай удачы мастака.

Велізарная па сваіх памерах карціна В. Волкава «3-га ліпеня 1944 года ў Мінску». Не нельга не заўважыць з самага далёкага кутка выставачнай залы. Не яркае фарбаў і святла захваляе ўвагу гэтым палатно. Паруў народа да сваёй арміі-вызваліцельніцы, якая толькі што вызвала Мінск ад фашысцкіх акупантаў, паруў радасці вызвалення, сардэчнай удзячнасці — вось што галоўнае ў карціне. Здаецца, зараз людзі падхопляць на рукі савецкіх танкістаў і паняцьці іх па вуліцах разбуранага роднага горада.

Доўга стаіш ля гэтай карціны, успамінаючы незабыўныя дні вызвалення Мінска, перагортваючы ў памяці старонкі аднаўлення нашай сталіцы...

І вельмі-ж хочацца пасля гэтай карціны ўбачыць сённяшні Мінск такім, якім ён сустраў 36-ю гадавіну Кастрычніка. На жаль, палатнаў церапашыта Мінска на выстаўцы яшчэ няма, калі не лічыць невялікага пейзажа праспекта імя Сталіна, дзе імя да Парка культуры і адпачынку і некалькіх замалёвак. Шкада, што не паспелі мастакі за жыццём і не паказалі сённяшняга Мінска.

Затое, калі характава знайшлі мастакі ў людзях сталіцы! І тут можна з упэўненасцю сказаць, што ніводзін наведвальнік выстаўкі не пройдзе міма карціны Х. Ліўшыца «На Мінскім трынаццацікім камбінаце». Праўда, камбінат ён заўважыць пасля. Спачатку ён убачыць групу работніц камбіната, у цэнтры якой — фігура дзвухчыны-стаханавіцы. Можна не чытаць загаловаў карціны, не звярнуць увагу на насценную дэкараваную газету, у якой рабочыя чытаюць аб выдатным поспеху стаханавіцы. Даволі паглядзець на твар дзвухчыны, каб убачыць, што сёння ў яе жыцці — вялікая радасць. У вачах і твары такое багацце спалучэнне святлых пачуццяў, што не толькі рады яе сяброўкі, а і гледачы хочацца радавацца за яе працоўны поспех.

А яшчэ больш радасна, што мастак імянунца заглянуў у душу чалавека.

Не кожнаму дзецка гэтае ўменне. На што, здаецца, узятыя Сіджа будаўнікам электрастанцыі «Дружба народаў». Але не ўбачыў мастак П. Крахалеў душэўнай прыўзнятай людзей і гэты хваляючы момант. Людзі апанавала афіцыйнасць, яна склала палатно халодным абывацтвам, якую нельга сагрэць ніякімі цёплымі, нават гарачымі фарбамі.

... Цешаць вока шматлікія жанравыя замалёўкі. Мастакі ўбачылі быт нашых людзей, і гэта таксама радуе, бо ў жанравым жывапісе патрабуецца асабліва вострае вока мастака. І яно не падывае. Вельмі-ж дэкладна ўбачыў мастак Я. Зайцаў футбольных бальбелычых, А. Гугель — шахматыстаў, І. Фейсіаў — сваіх «Юных мічурнцаў». Гэта — само жыццё ў сваіх штодзённых працах, і яно цікавае, свежае, глыбока прыянае.

Вельмі багаты раздзел скульптурных твораў розных жанраў і мастацкага ўзроўню. Але ўсе яны разам — і скульптура, і жывапіс — складаюць сучасны вобраз нашай савецкай рэчаіснасці, якую мы ўбачылі вачыма мастакоў.

Нама сумнення: будзе многа пажаданых нашым мастакам пазбаўцаў ў далейшым умоўнасці прыроды, наўважлівасці да дэталі, якасць, дэталі, вельмі адчуваецца ў многіх карцінах, пазбаўцаў аднатонасці фарбаў. Але важна адно: беларускі мастак стварыў многа цікавага, вартага ўвагі і высокай ацэнкі народа.

Святочныя канцэрты і спектаклі

У святочныя дні тэатры пакажуць свае лепшыя спектаклі, а музычныя калектывы дадуць канцэрты ў заводскіх клубах, раённых і сельскіх Домах культуры.

Эстрадныя канцэртныя групы выступаюць на заводзе імя Чкалава, фабрыцы імя Кагановіча (Мінск) у Акадэміі навук БССР, у рэспубліканскай партыйнай школе і Акруговым Доме афіцэраў.

Разам з артыстамі Белдзяржэстрады О. Бельзакі, О. Спіткоўскай, Р. Лісеўскай, В. Александровіч і другімі ў канцэртах удзельнічаюць заслужаныя артысты БССР Н. Ворвулеў, С. Друкер, І. Сайкоў, Е. Палосін, ансамбль Лендзяржэстрады.

Брыгады Белдзяржэстрады дадуць таксама святочныя канцэрты ў Маладзечанскай, Брэсцкай і Бабруйскай абласцях, у калгасах Мінскага сельскага раёна.

Тэатр імя Янкі Купалы апрача асноўнай свайго паказа свае спектаклі ў клубе Аўтапрамбуды. Гледачы убачыць «На доўгіку» А. Макаёнка, «Простую дзвухчыну» К. Губарэвіча, «Даходнае месца» А. Астроўскага, а на дзвухчыны ранішнікі — «Аленькую кветачку».

«Вясну ў Маскве» В. Гусева паказае Рэспубліканскі рускі тэатр.

У тэатры оперы і балета наладжваюцца святочныя канцэрты пры ўдзеле салістаў-вакалістаў і балета, а таксама майстроў эстрады.

Песні над Пінай

Залатая восень стаіць сёлета на Пінашчыне.

Выхадны дзень. Яшчэ толькі пачатак раніцы, а ўжо шматлікія калоны святочна апраўтых людзей ідуць з розных канцоў горада ў гарадскі Парк культуры і адпачынку імя Леніна, што раскінуўся над ракой Пінай. Суды накіроўваюцца на машынах, упрыгожаных транспарантамі і лозунгамі, удзельнікі мастацкай самадзейнасці. Вось едзе старэйшы ў вобласці самадзейны калектыв калгаса імя Молатава Лагішнскага раёна. Пад'язджаюць юнакі і дзяўчаты з калгаса «30 год БССР» Ганцавіцкага раёна, якія заўсёды удзельнічаюць ва ўсіх абласных і рэспубліканскіх аглядах мастацкай самадзейнасці.

Велічна гучыць над Пінай Гімн Савецкага Саюза ў выкананні чатырохтысячагата хора.

Выступаюць лепшыя калектывы мастацкай самадзейнасці. На плошчу выходзіць аб'яднаны хор Ганцавіцкага раёна, які кіруе настаўнік Адам Чэпчын. Увагу прысутных прымушае прыгожае адценне. Шырокая, як мора, разліваецца жмцерадасная песня «Як у нас на Палесці»:

Як у нас на Палесці
Шыр калгаснае ніва,
І жывецца ўсім прывольна,
І жыццё шчасліва...

Гэтую прыгожую песню склаў калектыв Яна стала любімай на Пінашчыне. Ганцавіцкі калектыв змяняе мастацка самадзейнасць Ленінскага раёна Дома культуры, сельскага Дома культуры в. Парэчка Лагішнскага раёна (кіраўнік Г. Шакоўскі).

Цікавым было выступленне зусім яшчэ маладога хора Луцінецкага раёна Дома культуры (кіраўнік т. Гаўска), які з добрым густам выканаў «Барадзіно» на словы М. Лермантава, старадаўні рускі вальс «Амурскія хвалі», рускую народную песню «Плешчучы халодныя хвалі». Запяваў самі юны ўдзельнік свята — 12-гадовы А. Сечукоўскі.

У свяце таксама ўдзельнічалі калектывы Жабчыцкага, Іванаўскага, Целяханскага і іншых Дамоў культуры.

Свята песні на Пінашчыне трывала ўвайшло ў традыцыю. Гэта ўжо перастане па ліку. З кожным годам яно праводзіцца ўсё шырэй, прыгажэй, цікавей.

З. ВАГЕР.

Пінаш.

У калгаснай музычнай школе

Непадалёку ад Слуцкай шашы раскінулася калгасная вёска Сеўніка Мінскага раёна. На адным з прыгожых будынкаў нісця шыльда з пазалочаным надпісам: «Філія Мінскай музычнай школы імя Л. П. Александровскай пры калгасе імя Гастэль».

Тут у чыстых і светлых пакоях заўсёды, як і ў звычайнай школе, можна сустрэць вясёлую дзетвару. Вось група хлопчыкаў шэсна абступіла Геню Зярыятка, які толькі што заявіўся суды з новым гармонікам.

— А ну, расцігни!
— Зайграй, паслухаем, ці добры!
І Геня на просьбы сваіх аднагодкаў знімае з пляча каштоўны бацькаў падарунак. Не паспее ён яшчэ добра прывесіць пальцамі на ладах гармоніка, як хтосьці заўважыў:
— Э-э-э, гук глухаваты.

Выкладчык В. Куціцкі праводзіць заняткі па класу баяна.

Фота І. Салавейчыка.

— Паслухай, Геня, які мой, — гаворыць Віця Шэпен. Зазвінеў званок, які адразу прымусіў усіх разыйсціся па сваіх аўдыторыях.

... Вікеній Уладзіміравіч Куціцкі вядзе ўрок па класу баяна. Пятнаццаць юных музыкантаў уважліва слухаюць свайго выкладчыка. Затым кожны з вучняў па чарзе бярэ ў рукі баян і праігруе некалькі нот.

У суседнім пакоі за піяніна сядзіць дзвухчынка. На ёй піонерскі гальштук. Гэта Ніаніла—дачка калгасніцы Ольгі Лук'янаўны Шумскай. Бацька дзвухчыні загінуў у дні Айчынай вайны. Родная ўлада дапамагае Ользе Лук'янаўне выхоўваць Ніанілу, якая вучыцца ў шостым класе. Шмат радасна падзеі адбылося за гэта лета ў жыцці дзвухчыні. Яна адпачывала ў піонерскім лагэры, удзельнічала ў падарожжы па родным краю, пабывала на экскурсіі ў Мінску. Але самым радасным і незабыўным днём у яе памяці застаецца той дзень, калі яна ўпершыню пераступіла парог музычнай школы, якая адкрылася ў родным калгасе. Цяпер Ніаніла самастойна выконвае рускую народную песню «У полі бірозанька стаяла». Восемнаццаць дзвухчынкаў з яе класа уважліва слухаюць сваю сяброўку.

Музычная школа ў калгасе адкрылася ў гэтым годзе. У першым класе навучаецца 46 хлопчыкаў і дзвухчынак. Гэта дзесяці калгаснікаў. Заняткі па класах баяна, фартэпіяна, а таксама агульны клас па вывучэнню тэорыі музыкі вядуць вопытныя выкладчыкі Мінскай музычнай школы імя Л. П. Александровскай В. Дзімітрэва, В. Куціцкі, В. Богдан і інш.

Прайдзе 7 год, і ў школе адбудзецца першы выпуск маладых музыкантаў. І калі-б яны ні паехалі працаваць ці вучыцца далей — усюды яны будуць удзячны роднай партыі і Савецкаму ўраду за сваё шчаслівае жыццё.

А. МАХНАЧ.

Вышэй узровень савецкай драматургіі

Драматургія — важная галіна многанацыянальнай савецкай літаратуры. Яна заклікана ў яркіх мастацкіх вобразах адлюстроўваць нашу сучаснасць, спрыяць развіццю лепшых якаў характару савецкага чалавека. Важнейшая яе задача — вытравіць і выкрываць усё аджымае і аморальнае, актывна выкрываць варожую ідэалогію, быць магутным сродкам камуністычнага выхавання.

Савецкая драматургія заўсёды вызначалася баявым наступальным духам, закрывала вялікі, жыццёва важныя тэмы, смела шукала новыя формы для ўвасаблення новага зместу. Лепшыя п'есы савецкіх аўтараў не сыходзіць са сцэны тэатраў, даюць мастацкі прывольнае адраджэнне жыцця, актывна ўздзейнічаюць на глядачоў сілай ідэй, характэрна і багаццем намайяных характараў. Нашы драматургі — гэта магутны многанацыянальны атрад мастакоў. У Савецкім Саюзе працуюць 497 тэатраў, якія паказваюць спектаклі на 39 мовах народаў СССР.

Але за поспехамі нашай драматычнай літаратуры нельга не бачыць яе сур'ёзных недахопаў. Апошнія гады драматургія была найбольш адстаючым участкам літаратурнага фронту. Нясомна клопацца аб развіцці літаратуры і мастацтва, Камуністычная партыя дапамагае выкрываць фальшывую і шкодную тэорыю бескарыснасці, узброіла пісьменнікаў марксісцкім разуменнем тыповага, асвілака літаратуры да развіцця ўсіх жанраў мастацкай творчасці і ў асаблівасці такога жанра, як сагпра. XIX з'езд Камуністычнай партыі аддаў многа ўвагі задачам далейшага ўздыму літаратуры і мастацтва.

За час, які мінуў пасля XIX з'езда партыі, напісаны некаторыя злучы і драматургіі. Паўваіліся новыя п'есы, якія закранаюць важныя пытанні нашых дзён, умяшчваюць прыток маладых сіл у гэты род мастацтва. Але гэта яшчэ першыя, даволі сціплыя крокі на шляху да ажыццяўлення тых вельмі важных задач, якія наставіла перад пісьменнікамі партыя.

Пытанні развіцця савецкай драматургіі быў прысвечаны пленум праўдзянага Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР, які ад-

быўся наядуна. У найбольш вострых і сур'ёзных выступленнях удзельнічаў пленум прагучала законная трывога за становішча драматычнай літаратуры. У нас яшчэ многа прымітыўных, сумных і аднастайных п'ес, у якіх абывае, без нахлення паказваюцца савецкія людзі. Падобныя творы не хваляюць глядачоў, не захваляюць сілай пранікнення ў духоўны свет чалавека і не могуць выконваць высокую місію драматычнага мастацтва — выхоўваць працоўных у духу вялікіх ідэй камунізма.

Што-ж тэрмінова развіццё нашай драматургіі? Пасіфінае, не творчае ўспрымаюць жыцця аўтары п'ес.

Актывнае ўважанне ў жыццё — бязвыпадковы мастацтва сацыялістычнага рэалізму. Гэтым мастацтва глыбока вяржае бязлівадзіць у падыходзе да вострых пытаньняў сучаснасці. Смела ставіць праблемы, якія хваляюць шырока масы працоўных, натхнёна паказвае праўду жыцця, супярэчнасці і канфлікты, дзейнасць народа — тварца гісторыі, умець бачыць заўтрашні дзень нашай краіны — у гэтым высакародная задача мастакоў слова.

Нельга сказаць, што нашы драматургі не ведаюць жыцця. Але пад веданнем жыцця некаторыя аўтары разумеюць паверховае вывучэнне асобных, часам выпадковых з'яў і фактаў.

Для сапраўднага мастака гэтага недастаткова. Для яго вывучэнне жыцця — глыбока творчы акт, які адкрывае магчымасць даць сваю самастойную ацэнку, выказаць уласны погляд на рэчаіснасць, якая паказваецца. Пісьменнік павінен валоць шырокімі мастацкага мыслення, умець мастацкімі сродкамі раскрыць сэнс падзей, а не збівацца на паверховае ілюстраванне. Ілюстрацыя — гэта драматургія. Твор драматурга — ілюстрацыя не расказвае глядачу нічога новага, не ўбагацае яго новымі думкамі, не дае стравы для духоўнага росту савецкіх людзей, не папярэе нашых уяўленняў аб наваколным жыцці. Асабная канкрэтная з'ява, якая паказваецца ў такой п'есе, не становіцца для ўспрымаўца гледача непарушнай часткай могограмайнага сацыя-

лістычнага рэчаіснасці, у ёй не чуецца водгуку вялікага жыцця краіны.

Чалавечнасць — так вызначыў Горкі літаратуру. Глядач хоча убачыць у п'есе характар нашага сучаснага на ўсёй галінаў яго думак, страхэй, дзеянняў. І гэты адностварэнне характараў павінен быць вынікам глыбокага наглядання ў роздмуў мастака, у ім павінен быць паказана тыповае, жыццёвае, што магло-б стаць назойным.

Спронжаны, вульгарны падзел п'ес на «вытворчыя», «калгасныя» і г. д. адлюстроўвае паверховае, вельмі абмежаванае веданне жыцця, прымітыўнае ўяўленне аб задачах мастацкай творчасці. Некаторыя драматургі збылі аб тым, што творчасць нельга ўявіць без глыбокага абгульнення з'яў і фактаў жыцця, без філасофскага асэнсавання таго, што паказваецца, без раскрыцця грамадскіх заканамернасцей.

Ад недастатковага ведання жыцця — і беднасць і вузкасць тэматыкі многіх п'ес. А які шырокі і многастайны свет савецкай рэчаіснасці! Якое багацце тэм, ідэй, характараў вылучае сучаснае жыццё перад мастаком слова! Ідзі брацтва і непарушнай дружбы нашых народаў, напас будаўніцтва камунізму, багацце духоўнага свету савецкіх людзей — вось тэмы, што чакаюць свайго мастацкага ўвасаблення. Не проста ачытае новае жыццё, а актывна змагацца за яго, смела выкрываць варожую ідэалогію, пакучым слова сатары вышываць зно ў жыцці — хіба не ў гэтым прызначэнне савецкага мастака!

Сур'ёзны тэрмаз у развіцці драматургіі — сабодсць мастацкага майстэрства. Паранейшаму яшчэ вельмі вялікі патак шырых, сумных, невыразных п'ес, напісаных без яснага ўяўлення аб элементарных асновах драматургіі.

І ці не таму нярэдка спектаклі ідуць пры даўка не запоўненыя залы? А некаторыя п'есы, ледзь вытрымаўшы некалькі прадстаўленняў, сыходзіць са сцэны. Крытыкі і драматургі намаля гавораць і пішуць аб неабходнасці павышэння майстэрства. Але размовы гэтыя больш звядзіцца да добрых пажаданняў і заклікаў, а бездапаможна ў драматычных адносінах

п'есы прадаўжаюць паўліцца. Многія аўтары бескалатна ставяцца да кампазіцыі сваіх п'ес, не дамагаюцца вострага, цікавага, добра прадуманнага развіцця сюжэта, не заўважваюць, што дзеянне ў іх творах цягнецца вала і нудна, пазбаўлена напружання. Фіналы п'ес у большасці выкладу аказваюцца аднастайнымі і робяць уражанне параднага «благополучня». Прымітыўнасць у будове п'ес прыводзіць да таго, што глядач ужо к канцу першага акта звычайна ясна ўявіць сабе далейшы ход падзей, без цяжкасці разгадае сакрэт някідрай схемы драматурга і лёс герояў пакідае яго хваляюца.

Абываючы адносіны да драматычнага мастацтва прыводзіць і да беднасці жанраў. А як патрабна самае шырокае выкарыстанне ўсіх жанраў драматычнай паэзіі! У іншых п'есах аўтар нібы не даярае сваім героям, ён «апякуе» кожны іх крок, бачыцца прадстаўца імі свабоду дзеянняў. Таму часам пераважае многа, а адзін ад другога яны мала адрозніваюцца, і за кожным з іх увесь час паказваецца навуцальны твар аўтара. Адсюль адсутнасць натуральнасці ў сітуацыях, ва ўчынках герояў. А адмоўных персанажаў многія драматургі наперак жыццёвай логіцы імякнута так хутка і штучна абзброюць, што глядач гудзе цікавацца да барацьбы, якая адбываецца на сцэне.

Зняважліва ставяцца драматургі да мовы сваіх твораў. Чынная і сцігла, бяскарна мовы многіх п'ес вельмікае справадлівых даяроў гледачоў і тэатраў. Гэты недахоп узадзены не толькі пачынаючым, але і некаторым вопытным пісьменнікам. За прыкладамі хадзіць недадэка драматурга А. Сурана, дзе ён сваю ўласную п'есу «Прыстойныя людзі» залічыў да тых твораў, якімі «ўжо адкрыта новая і цікавая карысна старонка, што характарызуе рост нашага тэатра і драматургіі». А на самай справе рана спачываць на лаўрах, куды больш карысна было-б па-дэлавому разабраць сапраўдныя вартасці і недахопы новых п'ес.

Прычыновыя і кваліфікаваныя літаратурна і тэатральна крытыка можа многа зрабіць для росту нашага мастацтва. Яна заклікана страсна, з кроўнай запікаўленасцю ў дэе развіцця драматургіі змагацца супраць шырых, сумных, а часам проста халтурных п'ес, вытравіць фальш і гніль з твораў мастацтва. Крытыка павіна адстойваць высокі крытэрыі ацэнкі драматычнай літаратуры.

П'еса — аснова спектакля. Спектакль даносіць замысел драматурга да глядача. Тэатр і драматург аднолькава запіваўлены ў цесным творчым супрацоўніцтве. Але пры гэтым нельга захываваць такую практыку, калі да пастаноўкі прымаюцца адна сырыя і непраправаныя творы, над якімі яшчэ далёка не закончана работа аўтара. Супрацоўніцтва тэатра і драматурга павіна быць сапраўды творчым, прычыновым, узсамапрабавальным. Гольгі і Астроўскі, Чэхаў і Горкі стваралі сваё

нае, трансна, афарыстычная мову ў гораўскіх персанажаў, колькі пазаві ў мове Чэхава! Нашы драматургі мала вучацца ў класікаў стварэнню жыццёвых тыпаў, стасійскіх кампазіцый, відзёна дэялога, транснаці моўных характарыстык персанажаў, закончанасці ўсіх частак твора, пакізаюць сябе бескалатнымі намчадкамі нашай вялікай класічнай літаратуры.

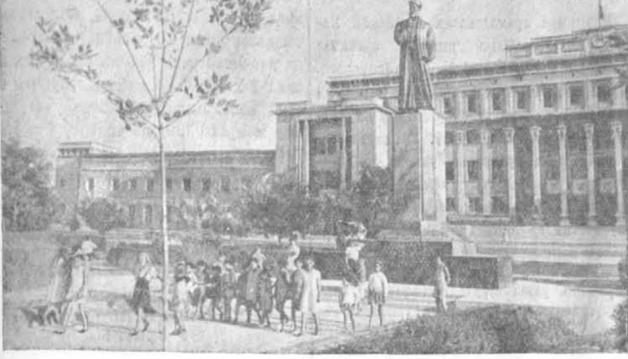
Удзём драматургіі не магчымы без разкага павышэння патрабаўнасці да кожнага новай п'есы. Крытэрыі ацэнкі драматычных твораў яўна не адпавядае ўзросшым запатрабаванням і густам глядача. За прыкладамі хадзіць недадэка. Нават на праходзішым пленуме Саюза савецкіх пісьменнікаў многа было чуч паблагліва ацэнкі яўна пасрэдных п'ес.

Дабрудзішны непатрабаўналы водгукі аб новых п'есах нярэдка можна сустраць і на старонках «Літаратурнай газеты», часопіса «Тэатр» і іншых органаў друку. Так, у «Московской правде» напярэдадні пленума, 18 кастрычніка, быў надрукаваны самарэкламны артыкул драматурга А. Сурана, дзе ён сваю ўласную п'есу «Прыстойныя людзі» залічыў да тых твораў, якімі «ўжо адкрыта новая і цікавая карысна старонка, што характарызуе рост нашага тэатра і драматургіі». А на самай справе рана спачываць на лаўрах, куды больш карысна было-б па-дэлавому разабраць сапраўдныя вартасці і недахопы новых п'ес.

Прычыновыя і кваліфікаваныя літаратурна і тэатральна крытыка можа многа зрабіць для росту нашага мастацтва. Яна заклікана страсна, з кроўнай запікаўленасцю ў дэе развіцця драматургіі змагацца супраць шырых, сумных, а часам проста халтурных п'ес, вытравіць фальш і гніль з твораў мастацтва. Крытыка павіна адстойваць высокі крытэрыі ацэнкі драматычнай літаратуры.

П'еса — аснова спектакля. Спектакль даносіць замысел драматурга да глядача. Тэатр і драматург аднолькава запіва

Пад сонцам дружбы

Помнік Алішэру Наваі ў Ташкенце.

(З падарожных нататкаў)

Нерадаіце прывітанне Івану Шамягіну ад нашых чытачоў... Так, чытач тут кваліфікаваны. І гэта ў Кіргізіі, народ якой да Кастрычніка не меў сваёй пісьменнасці!

З самалёта зямля здаецца вялікай тапаграфічнай картай. Над савецкімі сонцам квітнеючымі садамі стаў Узбекістан, перадавой рэспублікай Сярэдняй Азіі, краінай высокай культуры, «зронкай вачай Усходу», як гаворыць у сваіх вершах народны паэт Гафар Гулям.

Сталіца Узбекістана — Ташкент — горад з мяшчынскім насяляніцтвам, буйнейшым культурным цэнтрам не толькі рэспублікі, але і ўсёй Сярэдняй Азіі. Тут дзесяткі вышэйшых і сярэдніх навучальных устаноў, тут утвораны на ленынскім дэкрэце Сярэднеазіяцкі ўніверсітэт, у якім навучаюцца ўзбекі, казахі, кіргізы, таджыкі, рускія, кара-калпакі, уйгурцы, карачыні і другія. Тут мноства навуковых устаноў, цудоўныя тэатры, Дамы культуры, бібліятэкі.

Як помнік мінулага — стары горад-Вулачка-цясіна паміж гаўзімі дуваламі, дзе ледзь могуць развінуцца два ішакі. Але ўжо бульдозер прабівае дарогу новым вуліцам, ужо са сціснутай дуваламі цясіны машына вырываецца на шырокай праспекце Наваі. Гэта цудоўнейшая вуліца са шматпавярховымі дамамі, збудаванымі на праектах узбекскіх архітэктараў.

Яснае сіняе неба, спякотнае сонца, а зямля белая. Здагадваюся — гэта баювоўна. Баювоўна сумнацца тут проста на вуліцах, на плошчах. Усё вакол у гэтым савуянным снезе. І сівабароды дэжханін-таджык у каіраванай чалме і аржыі залацця з даеца срод гэткіх гурбаў казаным дэдам-марозам, які насе крынае свае багатыя падарункі — здабыткі рупіцкай працы.

Золата Сярэдняй Азіі, — гаворыць работнік Паірскай бібліятэкі, дэююна уважваючы на далоні пушыстую мяккую баювоўну. І ён расказавае аб сярэднеазіяцкай прыродзе, аб яе пераўтварэнні, аб яе людзях. Работнікі бібліятэкі на Паірскай ў месцах, дзе раней рос толькі рэдкі хмызняк, цяпер пачалі вырошчваць пішаніцы і іншыя культуры. Усё гэта толькі першыя вынікі вайнаў, якую прааролі вучоныя біялагі-мічуранцы.

Ва ўпраўленні архітэктары ў Сталінабадзе мяне паказвалі фота старога Дзюшамба. Ішчэ 25 год назад конь наганяў у граў на гаюўнай вуліцы шышка. Нават наркаматы і іншыя ўстановаў размяшчаліся ў маленькіх прыземных гліняных кібітках, пакрытых чаротам. І мяне ўзнікала, што гэты шлях ад Дзюшамба да Сталінабада з яго шматроўмі праектамі, вялікімі прыгожымі дамамі і самае гаюўнае, з яго новымі людзьмі, новай культурай — гэта шлях тадыскага народа, усёх народаў Сярэдняй Азіі, клях з цемры, жабрацтва і невуцтва да шчасця і святла.

Мой сусед па кулі — асірант-хімік, які праводзіў свой адліччык у родным калгасе паблізу Сталінабада, зараз вяртаецца ў Маскву. Расказвае аб рідных кішках, аб сваёй рабоце. А пасля лачнае распытваць:

— Ну, як там Мінск? І ўдзельнічаў у вывазненні ад намецка-фашысцкіх захопнікаў. Страшна выхадзілі тды руіны. Зараз, шаўна, стаў прыгожым горадам. І дазнаўшыся, што не памыліўся, ён радасна усміхаецца.

Гэтае пытанне аб Мінску і наогул аб жыцці нашай рэспублікі я чуў у соты раз за час сваёй паездкі. Чуў ад тых, хто ваяваў у Беларусі, хто калісьці быў у Мінску.

Поезд ідзе міма афганскай граўніцы. Па той бок відаць нізкія кібіткі. Нават некалькі не верыцца, што гэтак блізка (цягнік ідзе ў духахстах метрах ад граўніцы) пачынаецца другі свет, свет раісты і цемры — казаныя Усход. Успамінаюцца цудоўныя вершы аднаго з узбекскіх паэтаў і свабодна гаворыць на ёй. Міркуючы па пытанніях, якія пазла выступленіяў задаюць слухачы, адчуваецца, што бібліятэкар сказаў праўду. Тут сапраўды любіць літаратуру, сочаць за навінкамі, ведаюць добра лепшыя творы рускіх і кіргісцкіх пісьменнікаў. Калі прысутныя даведзіліся, што я з Беларусі, мяне літаратна асыспалі пытанні аб беларускай літаратуры.

— Як жыве Якуб Колас, што піша? Ці напісаў новыя вершы Аркадзь Булышоў? Нам вельмі падабаюцца яго творы.

Н. КІСКІК.

На службе народа

Поезд з Оршы прывёз нас да станцыі Пагозіна. Адсюль невялікім аўтобусам, напўненым пасажырамі, мы едем па старынянай брукаванай дарозе да гарадка Горкі, дзе знаходзіцца Беларуска сельска-гаспадарчая акадэмія. Залатая бачныя вшнённыя сады.

Будынкі акадэміі размешчаны ў старым парку. Высаечныя бярозы, ліпы, вязы, калёны, каштаны, дубы і кусты акружаюць вучоўныя корпусы. У розных кірунках бліжучь даражкі. Есць такія, на якіх, здаецца, можа праціць толькі пара людзей для прагулкі пад высокімі кронамі дрэў. Шаўковае лісце шуршыць пад нагамі, шуршыць прыемна. Залатая восень, — такая насіражоная, ціхая.

Адна з даражак відзе да гаюўнага корпуса, франтон якога абаверся страхом на калоны. Я ўваходу бліжучь патак студэнтаў. Ады выходзіць пасля лекцыі, другія спяваюцца на лекцыі. Адчуваецца ў гэтым рытмі жыцця акадэміі, свая — імяна акадэмічна дысцыпліна. Чымсьці знаёмым павенала з парку. Шум студэнтаў нагадаў даўно перажытае. Здаецца, тут і зноў сустракаюся з маймі маладосямі.

У парку паміж дрэвамі і кустамі працякае вузкая шумлівае ручаўка, якіх так многа сустракаецца на Беларусі. Праз яе ў гушыню кустоў перакінуты не адзін пемасходны мосцік. А пад гаюўным мастом, што для праезда, зроблена плаціна, і тут Капылка (так называецца рэчка) ператварылася ў азера. Я мяста стаіць вышка са ступенькамі для спартаментаў. На правым беразе пралягае дамба, абсаджаная маладымі каштанамі, а вышэй на травяністаму схілу павісілі бярозы. Справа дарога — дондражачыні сад, дзе растуць розныя дрэвы з многіх замежных краін — блізкіх і самых далекіх. Побач раскінуўся і батанічны сад. Багатае расліннасць прадстаўлена тут для паэтра навукі.

Беларуская сельскагаспадарчая акадэмія — старэйшая навукова ўстанова нашай краіны. У 1940 годзе яна сваяткавала сваё стагоддзе. Адгэтуль вышля многа кваліфікаваных спецыялістаў, якіх лотым сталі вучонымі і ўзагацілі ачынную навуку новымі адкрыццямі. Да такіх належыць акадэмік Іванюў, які ў XIX стагоддзі скончыў Гоўрцкую сельскагаспадарчую школу і паспяхова займаўся пытанніам жыўвелагадоўлі. Тут доўгі час працаваў заснавальнік рускага навуковага гаронітэцтва, сучаснік Мічурна — прафесар Гытаў, які выхавав шматлікія кадры падаводаў і гаронікаў. Багаты і слаўныя традыцыі ёсць і ў студэнтства, якое аздавалася ў свой час наладзе 1905 года і 17 кастрычніка 1905 года вышла са сцягамі на вуліцы гарадка Горкі. Заваявала сутычка з паліцыяй. Былі ахвары. Але гэта гісторыя. Не асабліва навіны напавяць тых, хто тут вучыцца і працуе.

Ціпер Беларуска сельскагаспадарчая акадэмія — кузня новых кадраў. Яна мае сваю вучэбна-вспытную гаспадарку плошчай каля 1500 гектараў, машына-трактарны парк, сваю электрастанцыю, парніковую гаспадарку, майстэрні, дзе студэн-

ты праходзіць вучэбна-вытворчую практыку.

На тэрыторыі акадэміі ёсць вопытнае поле, арганізаванае некалі выдатным рускім вучоным-аграномам І. А. Стэўтам. Стэўтаўскае вопытнае поле было першай у Расіі навукова-даследчай установай, дзе вядася даследчая праца ў галіне падаводства.

Ціпер акадэмія рыхтуе разнастайных спецыялістаў. Яна мае восем факультэтаў: агранамічны, плодгаронічны, аграніміі і глабазнаўства, заатэхнічны, інжынерна-землеўпарадчы, механізацыі сельскай гаспадаркі, гідромеліяратыўны і эканамічны. Калі раней тут займалася невялікай колькасць студэнтаў, дык цяпер у акадэміі вучыцца 2700 чалавек. На адным факультэце агранаміі займаюцца 982 студэнты. Гэта самы многалюдны факультэт.

Акадэмія кожны год выпускае сотні спецыялістаў розных прафесій.

Цікава арганізаваны пазалецыйны час студэнтаў. Кожны факультэт мае свой харавы і драматычны гурткі. Работу з гурткамі сістэматычна вядзе кіраўніц мастацкай самадзейнасці. У апошні час сіяімі студэнтаў была пастаўлена п'еса А. Астроўскага «Позняе каханне». Хоць пастаўка выглядала па-студэнцку молада, але была зроблена з любоўю да справы.

Кожны факультэт мае падшэфны калгас, а такі факультэт, як агранамічны — аж тры падшэфны калгасы. Студэнты часта выступаюць там з лекцыямі, дакладамі, паказваюць самадзейнасць. Сёлетняю выскою студэнты кіраваў і калгасых падакалі бульбы квадратна-гнездавым спосабам.

У сувязі з Пастановай вярснёўскага Пленума ЦК КПСС акадэмія ўзмацняе дапамогу калгасам. Ужо цяпер рыхтуюцца гарнічны гаршчкі для расады раслін, якіх будучь пасланы на калгасныя палі.

Агдадоўчы кабінеты селекцыі і насеннаводства, бачны ўзоры іану-даўгунду, пучкі жыта, шпанцы, аўса, ічменю, грэчкі і іншыя раслін, якіх выведзены вучонымі акадэміі. Прыцягваюць увагу многія даследчыя работы. У цяплицы мы ўбачылі ў гаршчочку куст памідора, да якога была прывезта бульба. Мета такога вопыту заключалася ў тым, каб атрымаць новыя калгасныя раслінны, якія-б давала клубні бульбы і памідоры адначасова. Міркуецца ў будучым садзіць памідоры не расадзі, а клубніцы, так, як бульбу. Гэта дасць матчынасць паваліцца ўрадлай памідораў і забеспечыць хутчэйшае іх высяванне. Гэтыя вопыты будучь перанесены ў калгасы.

Вопытаў у акадэміі ставіцца шмат. Гэта відаць па тых засеяных рознымі гатункамі збожжа і траў шматлікіх вопытных участках.

Вучоным акадэміі з кожным годам больш і больш уважваюць у нашу народную сацыялістычную гаспадарку дадценны навуку. Іны прыкладваюць усё свае намаганні, каб бязмежныя калгасныя палі і дугі шумелі багатымі ўраджаямі.

Пілі ПЕСТРАК.

г. Горкі Магілёўскай вобласці.

Прыязджайце ў Дрысвяты!..

Кады правадзіцца аб'явіла, што наступна станцыя — Даўгаўпіла, сэрца дэмабілізаванага Ціранціі Шаршнёў моцна заступала. Радасныя думкі аб хуткай сустрацы ў сям'ей змянілася клопатамі аб тым, як ён будзе адчуваць сябе ў родных мясцінах пасля жыцця ў вялікім горадзе. Пісалі, праўда, яму, што вялікі зьмені адбыліся за апошнія два гады, ды ўсё-ж вёска не горад.

«Набуў крыху дома, адпачну, а потым паеду на работу ў горад, — меркаваў ён, пад'язджаючы да роднага калгаса. — У горадзе і вучыцца можна».

Неўзабаве машына спынілася на вуліцы, якая асветленай электрычнымі агнімі. Ціранціі стаў з чамаданам у руках, не пазнаючы роднага сяла.

Праз агоньныя галіны дрэў далёка відаць навакол. Вунь будынак ГЭС «Дружба народаў». Колькі пяжасцей перадалі будаўнікі, каб за кароткі тэрмін пабудавалі тут гідрэлектрастанцыю. Вялікая дружба савецкіх людзей, імяненне да святага радаснага жыцця — вось што віла людзей на працоўнай падзвігі. І гледзячы на ГЭС, Ціранціі шкадуе, што яму не давалася прыняць уваду ў гэтым будаўніцтве.

Дзеў Дрысвяты здаўся яму яшчэ больш непаводным на тое сяло, з якога ён выязджаў два гады назад. Будынкі абнавіліся, памаладзілі. Побач са старымі з'явіліся новыя. Каля Дома культуры Ціранціі раптам убачыў кіёск і адразу падзьмоў да яго.

— Якія навінікі ёсць? — спытаў Шаршнёў.

Дзюўчына паклала перад ім некалькі кніг: «Апавяданні і аповесці» Алеся Гаічара, «Буру» Віліса Латіца, «Зборнік вершаў» літоўскіх паэтаў, творы Янкі Купалы, Якуба Коласа, Пётруся Броўкі і іншых беларускіх пісьменнікаў.

— Кады хочаце што-небудзь ўзяць, — папярэдзіла прадавец, — абавязкова адкадаце, а то да веча іх не будзе. Добра кнігі ў нас не залежваюцца.

Вялікая афіша каля Дома культуры наведмалая аб канцэрце, які адбудзецца ў святочнай дні. І аб'ява гэтая таксама была для дэмабілізаванага воіна незвычайнай: павіна была выступаць самадзейнасць трох калгасаў, трох братніх рэспублік...

Шаршнёў зайшоў у праўленне калгаса. Старшыня калгаса Сінкевіч радасна вітала яго. Яна пазнаёміла Ціранціі з пісьмамі, атрыманымі калгасам пасля Пастановы вярснёўскага Пленума ЦК КПСС. З цікава-

ццю ўзяў Шаршнёў у рукі гэтыя шчырыя пісьмы.

«Дарэгі таварышы, кіраўнікі і члены калгаса імя Малацова, якія пабудавалі разам з братамі літоўцамі і латышамі з дапамогай усёго савецкага народа выдатную ГЭС «Дружба народаў». Ішчыць вам савецкія воіны, якіх хутка дэмабілізуюцца з арміі, старшыня Сеянаў і сержант Межадэя. Мы хочам разам з вамі выконваць рашэнне партыі аб уздыме сельскай гаспадаркі, дапамагчы вам асавоць энэргію ГЭС «Дружба народаў»...

Не адрываючыся, чытаў Шаршнёў гэтае незвычайнае пісьмо.

Былі і індывідуальныя пісьмы. Савецкія патрыёты, латвінскія раішанімі Пленума ЦК КПСС, хадзілі дапамагчы калгаснікам хутка ўзяць гаспадарку. Пісалі электрыкі, радысты, матарысты, трактарысты, механікі.

Чытаючы гэтыя пісьмы, Ціранціі захапляўся незвычайнымі людзьмі, якіх раішылі аддаць свае сілы ўздыму яго роднай вёскі. І раптам ён успомніў аб сваім уласным раішанні паехаць у горад. Думка гэтая цяпер здаўся яму нясталай.

Тут старшыні дамаўляліся аб тэрміне ўзаемаправеркі сацыялістычнага дагавора. Адначасова яны расказвалі адзін другому, як выкарыстоўваюць электраэнэргію ў гаспадарцы. Высветалася, што літоўскі калгас абстаўляў ужо два кормазаварнікі, у іх дзейнічае шпідарма.

— Прызнаюся, — уздыхнула Елена Сінкевіч, — у нас добра пастаўлена прымяненне электраэнэргіі для бытавых патраб. Тут мы нават абганілі вас. Але воль у гаюўным, у выкарыстанні электраэнэргіі для патраб калгаснай вытворчасці пакуль што адстаем. Але ўпэўнена, што не надоўга. Як вы лічыце, таварыш Шаршнёў?

— Вядома, не надоўга, — бадрэа адказаў ён. І дадаў: — Дайце мне пісьмы, сёння-ж напішу адказ салдатам. Няхай хутчэй да нас прывязджаюць.

Вяртаючыся дадому, Шаршнёў у думках складуў пісьмы салдатам. І кожнае такое пісьмо ён раішыў пачынаць.

— Прыязджайце да нас, у Дрысвяты!

У Дзяржаўным тэатральным інстытуце ў гэтым годзе адкрыў мэстакіі факультэт, які рыхтуе майстэраў жывапісу, графікі, скульптуры. На факультэт прынята 30 студэнтаў.

На адмыку: заняты студэнтаў жывапіснага аддзялення. На прырэднім плане студэнтка Вера Яравова.

Фота І. Саламечыцкі.

Перапіска сяброў

Ужо два гады перапісваюцца студэнты Беларуска дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Ляніна са сваімі польскімі сябрамі — студэнтамі Варшаўскага ўніверсітэта. Беларускія студэнты расказваюць аб сваёй вускоўнасці, аб калектывах мастацкай самадзейнасці, аб вялікай цікавасці да польскай літаратуры, кіно, друку, мастацтва.

Кабінет друку ўніверсітэта атрымлівае з Польшчы шмат газет і часопісаў. Навуковае таварыства аддзялення журналістыкі наяднае заслухала даклад «Трыбуна людзей» ў барацьбе за сацыялізм.

Да месячніка польска-савецкай дружбы на ўніверсітэце адкрылася вялікая выстаўка «Поспехі народнай Польшчы».

Сёння адмыку апыядае пра шчаслівае жыццё народа. Будуюцца сацыялізм, клопаты аб добрае прастага чалавека, бурнае развіццё навуцы, культуры і мастацтва — вось аб чым расказваюць адмыкі.

У нядаўня прысланым пісьме польскія студэнты факультэта журналістыкі пішуць аб сваёй вучобе, аб навуковых таварыствах, аспірантурах. Вялікую увагу аддаюць польскія студэнты вывучэнню гісторыі КПСС, дыялектычнага і гістарычнага матэрыялізма, палітэканоміі.

«Вяршы, што наша пісьмо, — пішуць польскія сябры, — паслужыць далейшаму паглыбленню дружбы і супрацоўніцтва паміж намі. Шлем вам сардэчны браіцкі прывітанні і сяброўскі пошук рукі!»

Р. ЯСІНСКІ.

Выстаўка народнай творчасці

У прасторнай зале Аршанскага Дома культуры адкрылася выстаўка народнай творчасці. Тут гледачы знаёмяцца з каршынамі, мастацкай вышыўкай, якія створаны рукамі мясцовых жывапісцаў і вышывальшчыц.

Вось група гледачоў з цікавасцю абмяркоўвае каршыну «Падзвіг Матросова», напісаную тав. Самігулавым. Гэтую таленавату аматару-жывапісцу належыць і другая работа, якія ўслаўляюць героіку Вялікай Айчыннай вайны.

Выразна, з глыбокім пранікненнем у прыгажосць своеасаблівай сібірскай прыроды напісана тав. Ілюжніным каршына «У Забайкаллі».

Мастацкае вышыванне прадстаўлена многімі палатонамі. Асабліва таленавіта выканала хатняя гаспадыня тав. Іванова партрэт І. В. Сталіна на фоне Крэмлёўскай наберажнай, вышыты гледачоў, інжынером «Садзінаві» і «Макі».

На выстаўцы змешчаны рэліефы вышывальшчыц арцелі «20 год Кастрычніка». Усяго у Доме культуры экспанавана 157 твораў. Большасць з іх сведчаць аб таленавітасці выканавцаў.

А. БАРАНАУ.

г. Орша.

Новыя спектаклі

«Выбаічайце, калі ласка!»

Беларускі дзяржаўны драматычны тэатр імя Якуба Коласа паказаў прэм'еру «Выбаічайце, калі ласка!» А. Макаёнка ў пастаўноў гаюўнага рэжысёра А. Скібнёўскага і ў мастацкім афармленні Е. Нікалаева.

Гаюўныя ролі выканалі: Каліберва — М. Звездачоў, Моікіна — А. Ільінікі, Ганы Чыхноў — М. Бяліўская, Антаніна Шымафееўна — Я. Лебаўская, Гаршкі — І. Матусевіч, Печкурова — С. Скальскі. Спектакль цёпла прыняты гледачом.

«Каварства і любоў»

Прэм'ера трагедыі Ф. Шылера «Каварства і любоў» (у перакладзе М. Лужаніна) адбылася ў тэатры імя Янкі Купалы.

Рэжысёр спектакля — Л. Рахленка, мастак — А. Грыгар'ян. У ролі музыканта Мілера выступіў Г. Глебав, Вурма — Ул. Уладзімірскі, прэзідэнта фон Вальтэра — С. Бірыла, лэдзі Мільфорд — Л. Шышко, жонкі Мілера — О. Галіна, Фердынанда — Б. Кудраўцаў, Луіза — Т. Аляксеева, фон Кальба — Э. Шапко, камердыера герцага — Б. Янпольскі.

Сонца асытлае снежныя вяршыні Заілійскага Ала-Тау, і яны гараць такім цудоўным асяляпілым святлом, што цяжка глядзець, і разам з тым немагчыма аддзіць вачэй ад гэтай непаўторнай прыгажосці. Праарыстае і свежае паветра раішаніі Ала-Аты. Раса яшчэ не высыхла — пералаіваецца шматкаляровым бласкам на велізарных газонах «Плошчы кветак», на густым лісці пірамідальных таполяў, бяроў, ліп, — на ўсім гэтым моры кветак і асяляніш, што стварае непаўторнае адлічча цудоўнага горада-парка. На вуліцах-алеях ічмыцца тралейбусы, спяваюцца першыя пемасходы, паветра нааўняецца пеміямі заводскіх гудкоў. Пачынаюцца працоўныя будні сталіцы Савецкага Казахстану. У іх, як у кроплі вады, адлюстроўваецца шматграннае і кіпучае жыццё ўсёй рэспублікі — зямлі, пераўтворанай Кастрычнічам.

36 год — невялікі тэрмін для гісторыі. Але гэтая тэрміну было дастаткова савецкай уладзе, каб адрадыць народ Казахстана, абудзіць у ім такія творчыя сілы, якія робяць цуды.

Казахстан стаў індустрыяльнай рэспублікай. Выраслі новыя прамысловыя гарады і срод іх такі, як Караганда — горад вугалышчыкаў. Хуткімі тэмпамі расце Тэмір-Тау — горад казахстанскіх металургаў. Ночу ў гарах запальваюцца залатыя сусор'і — агні руднікоў.

Змянілася і аблічча стаюў. Невыказна цяжкім, страшэнным было тут жыццё ў мінулым... На тысячы кіламетраў раскінулася вышпаленая спякотным сонцам прастора. На шэра-жоўтых курганах маіцкамі тырчэлі нейкі сухі хмызняк дз «калюча «врублюжжа камяшына».

У пустым разгарачаным небе ні хмаркі, толькі кружыць беркут, які высочае адыбчы. Маленькая адзінокая юрта здаецца такой закінутаў, адарванай ад свету, ад чалавечага жыцця. Вось у такіх юртах жыві калісьці жывяладоўцы-казахі, пераганяючы па бласкраніх стэпах тысячыя атары авечак, не свае — байскія.

Сёння гэты край адраўваецца ў суровай прыроды для чалавека. Амаль на 500 кіламетраў працягнулася лесааюўная паласа ад Паўднёвага Урала да Каспія. Прымураўскі стэп становіцца краем лясоў і садоў. У тры разы ў параўнанні з мінулым годам павялічыўся аб'ём прыраджайна будаўніцтва ў рэспубліцы. Закачаецца будаванне Джэтысайскай вэты Кіраўскага магістральнага канала ў Гаюўным стэпу. На рэках узведзены тысячы паінаў, дзесяткі гідрэстанцыяў.

Казахскі народ, зусім непісьменны да Кастрычніка, стварыў сваю высокую культуру. Больш ста навукова-даследчых устаноў Казахскай Акадэміі навуц і Казахскага філіяла Усесаюўнай Акадэміі сельскагаспадарчых навуц працуюць над вырашаннем важнейшых аграрна-гаспадарчых праблем рэспублікі. Толькі ў адной Ала-Аце дванадзяткі вышэйшых навучальных устаноў.

У літаратурным выданцтве рэспублікі мяне пазнаёмілі з планам будучага года. Многімі цікавымі творамі ўзагаціцца казахская савецкая літаратура. Тут выдаюцца кнігі на казахскай, рускай і уйгурскай мовах. Вялікае месца ў плане займае выданне твораў браціцкіх літаратур і срод іх — творы беларускіх пісьменнікаў у перакладах на казахскую мову. Нядаўня казахскае радыё арганізавала вялікую перадачу «Пазы Савецкай Беларусі».

... Дзень на зыходзе. Вечар наступае хутка — тут амаль няма амяркання. Ала-Ата ў зыяні рознакаляровых агнёў не менш прыгожае, чым раішаніі. У цёмным небе — ведачы сітуацыі гор. Пад свежым ветрыкам шпачацца ліс-

танцавальныя калектывы Беларуска дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Ляніна падрыхтаваў праграму для канцэртаў у святочныя дні. У праграме беларуская народная танцы, танцы народаў СССР.

На адмыку: удзельнікі танцавальнага калектыва выконваюць украінскі танец.

Фота Р. Ясінскага і І. Хаўратовіча.

Геній рускай музыкі

Да шасцідзясяцігоддзя з дня смерці П. І. Чайкоўскага

Сярод вялікай, разнастайнай па жанрах спадчыны Пятра Ільіча Чайкоўскага оперны і балетныя творы займаюць выключна важнае месца. У яго операх і балетах шырока выкарыстана багацце народнай песні, яны напісаны прастай, зразумелай музычнай мовай, з шырокім паказам псіхалагічных і сацыяльных канфліктаў.

З маладых год Чайкоўскі захапляецца музычным тэатрам. «Опера і імяна толькі опера, — пісаў ён, — збліжае вас з людзьмі, родніць вашу музыку з сапраўднай публікай, робіць вас здыбкім не толькі асобных маленькіх гурткоў — але і пры сапраўдных умовах — усяго народа».

Чайкоўскаму ў оперных творах удалося ў поўнай і яснай форме ашчыўніць свае рэалістычныя імкненні. Ён быў сапраўдным псіхалагам-рэалістам, жывавісцам чалавечай душы. Толькі дзякуючы гэтаму ён здолеў перадаваць сваёй музычнай глыбокай душэўнасцю перажыванні. Унутраны свет чалавека Чайкоўскі раскрыў з гранічнай паўнатай.

Імяна за гэта ён быў так любімы шырокімі масамі сучаснікаў і заставаў адным з самых любімых кампазітараў і ў наш час.

У сваіх операх Чайкоўскі галоўнае значэнне надаваў драматычным канфліктам, эмацыянальнай выразнасці і шчырасці пачуццяў.

У лібрэта ён заўсёды шукаў канфлікт і глыбокую асабістую драму герояў. Выключнай разнастайнасцю вызначаюцца формы яго опер.

Кампазітар напісаў дзесяць опер. Сярод іх самыя папулярныя — «Югеній Анегін», «Пікавая дама», «Мазепа», «Чародзейка», «Іаланта». Невыпадкова з перапісаных яго опер — тры напісаны на сюжэты твораў А. С. Пушкіна, паэзія якога была надзвычай блізкай Чайкоўскаму. Пушкінскі рэалізм адпавядаў мастацкім ідэалам кампазітара і з'яўляўся багатай глебай для вывучэння ў музыцы зразумелых і блізкіх яму перажыванняў. Надарна лепшыя і больш тыповыя рысы опернага стылю кампазітара з усёй паўнатай уласоблены ў «Югенію Анегіне». Гэта была першая з опер кампазітара, у якой лірыка-псіхалагічныя матывы з'яўляліся асноўнымі ў месце твора. Вобраз Тацыя з'явіўся паліграфікам многіх жаночых персанажаў наступных опер Чайкоўскага.

У «Югенію Анегіне» ўмацаваліся тыповыя для яго аўтара оперныя формы, мелодыка, аркестр.

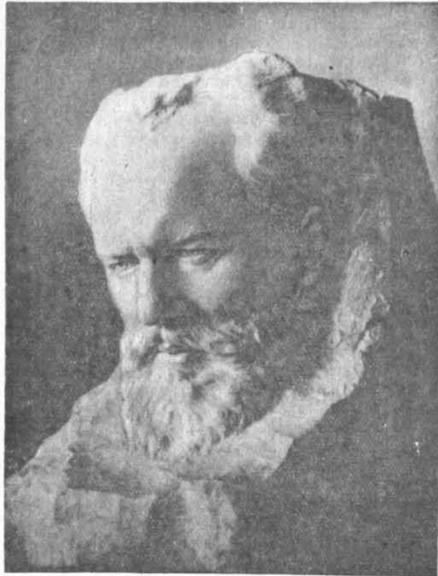
Музыка Чайкоўскага вельмі добра гарманіруе з душэўнай і шчырай паэзіяй Пушкіна.

У «Мазепе» пераважае трагічны каларыт.

«Чародзейка» была значным этапам у развіцці Чайкоўскага — музычнага драматурга. У ёй кампазітар па-майстэрску спалучае дэкладнасць музычных форм з няспынным нарастаннем дзеяння, яшчэ

больш песна і арганічна знітоўвае вакальную, харавую і аркестровую тканіну твора.

Услед за «Чародзейкай» Чайкоўскі ў невялікай кароткай тэрмін стварае «Пікавую даму», якая па праву лічыцца вышэйшай яго музычнай драматургіяй. Ён сам прызначае: «Я пісаў яе з небылай гарач-

П. І. ЧАЙКОЎСКІ
Скульптура З. Віленскага

насцю і захапленнем... Або я страшна памыляюся, або «Пікавая дама» сапраўды шэдэўр». Вялікі кампазітар не памыляўся. Ён сапраўды стварыў шэдэўр. «Пікавая дама» ўяўляе сабой твор з напружаным скрамным дзеяннем. Значэнне «Пікавай дамы» — у яе інтанацыйным рэалізме, у той дэкладнасці раскрыцця чалавечых пачуццяў, якая дае магчымасць слухачу адчуць душэўны стан галоўных дзеючых асоб оперы, у выразнасці вакальных і аркестровых характарыстык. «Пікавая дама» — найбольш сімфанічная з опер Чайкоўскага.

Апошняя ў Чайкоўскага аднаактная опера — «Іаланта», якая вызначаецца светлым і жыццесцвярдзальным настроем. У ёй кампазітар зноў звяртаецца да лірычнага жанра.

Аўтар трох балетаў — «Лебядзінае возера», «Спячая прыгажуня» і «Щаўкунчык» — П. І. Чайкоўскі з'явіўся буйнейшым рэфарматарам у гэтым мастацтве, унёсшы ў харэаграфічны жанр тое новае, што вызначыла ў далейшым выдучую прагрэсіўную ролю рускай балетнай школы. Гэта рэформа ўключыла ў сябе караніны змены ролі музыкі ў балете. З другараднага, прыкладнага элемента, якім музыка

была, напрыклад, у творах кампазітараў Пуці і Мікуса, яна ў балетах Чайкоўскага стала важнейшай часткай харэаграфічнага спектакля, галоўным фактарам мастацкага ўздзеяння, аб'ядноўваючы і накіроўваючы сюжэтнае развіццё, становячыся сродкам вялікіх абгульчальных.

Балеты Чайкоўскага — паэмы аб моцных і палымых душах, аб юнацкіх свежых пачуццях. Яны прасякнуты духам аптызізма, веры ў перамогу добрых і светлых асноў у жыцці.

Сіла мастацкага ўздзеяння твораў Чайкоўскага заключаецца ў іх глыбокай чалавечасці, праікнёнасці, шчырасці музыкі і спэціфічных вобразаў. Казачна-фантастычны сюжэт яго балетаў — не больш чым мастацкі прыём, які ўласцівы народным казкам, былінам і легендам.

Творчасць Чайкоўскага зрабіла моцны ўплыў на наступныя пакаленні кампазітараў. Аб гэтым красамоўна сведчыць прызнанне Іпалітава-Іванова: «Чайкоўскі... сілай свайго таленту зрабіў уплыў на цэлае пакаленне маладых рускіх кампазітараў, якія, як маладыя парасткі, бярэць пачатак ад старых караняў. На ўрад ці знойдуцца творы ў кампазітараў часоў майі маладосці, у якіх-бы не адчуваўся, вядома, не свядомы намер пераймаць Чайкоўскага... Мы... сталі падымацца...».

Совецкія кампазітары вучацца ў Чайкоўскага, як у вялікага рэаліста, мастака высокіх, светлых ідэй, стваральніка магчымых па сваёй дынаміцы сімфанічнага і опернага стылю. Опера і балеты Чайкоўскага маюць выключнае значэнне ў павышэнні выканаўчага майстэрства.

Оперныя і балетныя творы вялікага кампазітара займаюць пачэснае месца ў рэпертуары Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета.

«Югеній Анегін», «Пікавая дама», «Чародзейка», «Мазепа», «Іаланта», балет «Лебядзінае возера», які ідуць на сцэне нашага тэатра, — любімыя спектаклі савецкага глядача.

У гэтым сезоне мінчане ўпершыню пазнаёмяцца з балетам Чайкоўскага «Спячая прыгажуня». Абвазак нашага тэатра — наступныя гады поўнасьцю ўвасобіць оперную і балетную творчасць Чайкоўскага на сваёй сцэне.

Л. ЛЮБИМАУ,
галоўны дырыжор Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета.

Віцебскія песеннікі

Расце сямя самадзейных кампазітараў Віцебскай вобласці. Яны напісалі 60 твораў для харавых калектываў і індывідуальных выканаўцаў.

Сярод песень, якія ўзнагароджаны прэміямі, — «Песня аб калгасным полі», напісаная самадзейным кампазітарам В. Смірновым на словы пачынаючага паэта Н. Чуліка, «Працавалі дзевяцькі» — кіраўніка хора ансамбля прамааператры І. Папова на словы самадзейнага кампазітара Мінскай вобласці П. Шыдоўскага. На словы П. Шыдоўскага напісаў сваю песню «Завіда каліна» і самадзейны кампазітар з Лесяня электраахвічкі Г. Шадурыкі. Яна выконваецца ў многіх калектывах мастацкай самадзейнасці.

Г. Шадурыкі не мае музычнай адукацыі, але музыка заўсёды хвалявала яго. Ён стварае звыш дзесяці песень і сярод іх — «Завіда каліна», «Шлы, наша песня, далёка» на тэкт П. Броўкі, «Вырошчваем лясы» на тэкт Ю. Доктарава.

Цікава творчасць маладога пачынаючага кампазітара — выхаванца Славянскага дзіцячага дома Талочнскага раёна Ф. Чарнова. Першы яго музычны крок паказаў, што многія песні гэтага аўтара цікавыя і зместовыя. Сярод іх песня жартуна-лірычнага плану «Невядома прычына». Асабліва добрыя полькі Чарнова.

Своеасабліва пачаў сваю творчасць дырэктар Багушэўскага раёнага Дома культуры М. Курпрынаў. Ён быў музычна аформлены спектаклі «Паўлінка», «Прымакі» Янік Купалы, паэтаў Іванова і Далека. Адначасова ён напісаў і песні — «Іа гармонь за Волагдай», што доўгі час выконвалі харавыя калектывы Багушэўскага раёна, «А ў полі тры топады» на словы П. Труса. Зараз Т. Курпрынаў піша музыку для спектакля «Канітан у адстаўцы», які рыхтуе Дом культуры.

Асабліва цікавае ўяўляе творчасць аднаго са старэйшых самадзейных кампазітараў нашай вобласці, пенсіянера з Гароднянскага раёна С. Малышава. Яго творчасць шырока і разнастайная. Ён стварае не толькі песні аб партыі, аб Радзіме — «Краіна мая», «Гудзі комуністы», «Мой лётны рэды», творы для духавога аркестра, тры.

Наглядзючы на свой узрост (83 гады), Малышаў плённа працуе і зараз.

Настаўнік Левінаў у супрацоўніцтве з Ю. Доктаравым напісаў песні — «Гвардзейцы міру», «Прыяджайце ў наш пасёлак» на словы Н. Макаева. Левінаў зараз працуе над стварэннем песень для школьных хораў.

Паспяхова працуюць у справе стварэння песень кіраўнік хора дамбуаўніччага камбіната Е. Вахмянін, служачы гарадской тэлефоннай канторы В. Несцярковіч і іншыя. Абласны Дом народнай творчасці на працягу года правёў дзве нарады-канферэнцыі самадзейных кампазітараў і пачынаючых паэтаў-песеннікаў вобласці. У рабоце канферэнцыі прымаў ўдзел кампазітар Я. Цікоцкі, Ул. Алоўнікаў.

Для папулярнасці твораў самадзейных кампазітараў сістэматычна арганізуюцца радыёбарысы з выкананнем твораў мясцовых аўтараў.

Л. КЛЯЧКО.

У краінах народнай дэмакратыі

КІТАЙСКІ НАРОД УШАНОЎВАЕ ПАМ'ЯЦЬ ВЯЛІКАГА РУСКАГА КАМПАЗІТАРА

Музычная грамадасць Кітайскай Народнай Рэспублікі шырока адзначае 60-годдзе з дня смерці П. І. Чайкоўскага. Прачытаны тысячы лекцыяў аб жыцці і творчасці кампазітара, арганізаваны сотні канцэртаў з яго твораў. У Шанхаі гарадскі аддзел культуры сумесна з аддзелам Таварыства кітайска-савецкай дружбы і Усекітайскага саюза музыкантаў з 6 па 15 лістапада праводзіць два цыклы канцэртаў сімфанічнай і камернай музыкі П. Чайкоўскага. У канцэртах прымаюць удзел гарадскія сімфанічны аркестры, лепшыя музыканты і спевакі гарада. Будучы выкананы ўверцюра «1812 год», шостая сімфонія, канцэрт для фартэпіяна, арцы з опер і рамансы кампазітара.

Радзімскія Шанхаі будуць перадаваць спецыяльныя праграмы з твораў вялікага рускага кампазітара.

ВАРШАВА БУДУЕЦА

З кожным днём усё больш прыгажэйшай становіцца сталіца Польскай Народнай Рэспублікі Варшава. Толькі за апошнія тры гады пабудавана звыш 50 тысяч жылых пакояў, каля 40 школ, пачалося будаўніцтва Маршалкоўскай вуліцы, плошчы Ф. Державіна. Шырока разгарнулася будаўніцтва ў другіх раёнах сталіцы. У раёнах Жолібуж і Муравун збудаваны ў эксплуатацыю два Дома культуры, два кінатэатры, 17 дзіцячых яслі і столькі-ж дзіцячых садкоў.

У цэнтры Варшавы, на перакржаванні Маршалкоўскай вуліцы і Іерусалімскай алеі ўзводзіцца велічны будынак Палаца культуры і навукі — сімвал братэрства савецкага і польскага народаў.

Далёка ўзвышчылі накіраваны сталіцы каркас Палаца. Хутка відацца будаўніцтва вялікай залы паседжанняў, якая прылягае да высокага будынка, палаца моладзі, кінатэатра і некалькіх лекцыйных залаў.

Да канца гэтага года будаўнікі закончаць мантаж металаканструкцый галоўнага высокага будынка і кладку сцен 20 паверхў. Будучы закончаны знешнія і ўнутраныя аддзелкі будынкаў музея, выставачнага і спартыўнага карпусоў, кінатэатра і некалькіх лекцыйных залаў.

Будаўніцтва Палаца культуры і навукі знаходзіцца ў цэнтры ўвагі ўсёй польскай грамадасці. Сяды прыходзіць экскурсанты — рабочыя, сяляне, ваеннаслужачыя, вучнёўская моладзь. Многія з іх прыязджаюць з самых аддаленых куткоў краіны, каб паглядзець на цудоўную будоўлю. Умятлікіх п'ямах, якія атрымлівае Упраўленне будаўніцтва, працоўныя Польшчы выказваюць Савецкаму ўраду глыбокую ўдзячнасць за цудоўны падарунак, які стаў сімвалам непарушнай дружбы польскага і савецкага народаў.

ВЫДАННЕ КНІГ ДЛЯ НАЦЫЯНАЛЬНАСЬ МЕНШАСЦІ У РУМЫНСКАЙ НАРОДНАЙ РЭСПУБЛІЦЫ

Шырокі размах атрымала ў Румынскай Народнай Рэспубліцы выданне кніг на мовах нацыянальных меншасцей: на венгер-

скай, нямецкай, сербскай, украінскай і іншых.

З 1949 года па 1953 год на венгерскай мове вышла 2.209 назваў кніг агульным тыражом звыш 20 мільянаў экзэмпляраў; на нямецкай мове 876 назваў у колькасці каля 3-х мільянаў экзэмпляраў; на сербскай мове вышла 250 назваў агульным тыражом 440.300 экзэмпляраў і г. д.

Сярод выдадзеных кніг працы класікаў марксізма-ленінізма, лепшыя мастацкія творы савецкіх і румынскіх пісьменнікаў, а таксама пісьменнікаў нацыянальных меншасцей, навуковыя і тэхнічныя літаратура, школьныя дапаможнікі і інш.

ПЕРШЫЯ ГЕРОІ СОЦЫЯЛІСЦЫЯ ПРАЦЫ У ВЕНГРЫІ

Вясной гэтага года ў Венгрыі ўрадам устаноўлена ганаровае званне «Герой Соцыялісцкай Працы», якое прысвойваецца за выдатныя працоўныя поспехі.

Першыя званы Героя Соцыялісцкай Працы прысвоены 11 працоўным.

Гэтымі імямі адбылося ўрачыстае ўручэнне грамад і залатых ордэраў ўзнагароджаным. Сярод іх знатны камбайнер Лёжаф Хай, майстар лавы лавурац праміі Іма Коштуа, ініцыятар спаборніцтва шахцёрў Арпад Лой, строгальнік завода «Эдмунт 1330» Ігнац Шакер, які ўнёс значны наватарскі прыклад і актыўна садзейнічаў украенню перадавых метадаў працы і інш.

РОСКВІТ КІНАМАТАГРАФІІ У АЛБАНІІ

Адным з яркіх сведчанняў развіцця культуры ў Народнай Рэспубліцы Албаніі з'яўляецца стварэнне айчынай кінамаграфіі. У ліпені 1952 года была пабудавана кінастудыя «Новая Албанія». За кароткі час студыя выпусціла каля 10 кіначасовіцаў аб жыцці і працы албанскага народа, кароткаметражныя фільмы «Сардэчнае сустрача», «Фестываль народнай песні, музыкі і танца», а ў ліпені гэтага года былі скончаны здымкі каларовага мастацкага фільма «Вялікі Ёін Албаніі — Скандэберг». Гэты фільм мяркуюцца выпусціць на экраны 29 лістапада — у дзень нацыянальнага свята вызвалення.

Зараз у Албаніі ў два і паловай разы больш кінатэатраў, чым было да вызвалення. У гарадах, рабочых цэнтрах і сёлах працуюць звыш ста кінаўстаноў, якія паказалі насельніцтву сотні новых фільмаў.

Вялікім поспехам карыстаюцца ў албанскіх працоўных савецкія кінафільмы. Толькі ў 1952 годзе ў Албаніі было паказана больш за сто савецкіх мастацкіх і 200 дакументальных фільмаў. Гэтыя фільмы пратэледа амаль 4,5 млн. глядачоў.

ФІЛЬМ ПРА ЭРНСТА ТЭЛЬМАНА

Кінастудыя Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі «Діфа» зачынае работу над стварэннем першай часткі кінафільма «Эрнст Тэльман». Фільм расказвае аб гераічным жыццёвым шляху і вясновай барацьбе выдатнага змагара за справу нямецкага рабочага класа.

Новыя нумары часопісаў

«БЕЛАРУСЬ» № 11

У адзінаццатых нумарах часопіса, які адкрываецца артыкулам М. Клімонкіна «Вялікі Кастрычнік», надрукаваны нарысы А. Патрычэна «Па закліку партыі», М. Бурга «Будаўнік», Б. Глікіна — «Шоўк у дуброве», артыкулы П. Пестрака — «У азіяцкім сям'і» (да 14-га гадавіны ўз'ядання беларускага народа), І. Ілюшчына — «Народная асвета ў рэспубліцы», Ул. Няфёда — «Акцёр жыццёвай праўды» (аб творчасці народнага артыста БССР Ул. Дзядзькошкі) і іншыя матэрыялы. Змяшчаны апавяданні Д. Осіна — «Правільны характар», М. Ракітніка — «На перавозе», Я. Тарасова — «Пяты маршрут». Пазіў і часопісе прадстаўлена вершамі К. Кірзенкі, А. Астрэйкі, Ул. Корбана, А. Вольскага, А. Ставера, Ю. Свірко.

«СОВЕТСКАЯ ОТЧИЗНА» № 5

Альманах друкуе п'есу В. Віткі «Шчапенне паэта», апавесці І. Клаза «Жаршы», апавяданні Я. Садкоўскага «Калі ён застаўся адзін», Г. Папова — «Жарт», Е. Кабак — «Звон», І. Клімаўскай — «Першы ўрок». Чытач пазнаёміцца ў нумарах з вершамі П. Валдава, Р. Няжы, А. Баранава, Г. Закаўрашына. У раздзеле публіцыстыкі надрукаваны артыкул А. Канстанцінава — «Закон абавязкова адпавядае характару вытворчых сіл», у раздзеле крытыкі і бібліяграфіі — артыкул І. Кудраўцава «Вялікі мастак слова» (аб творчасці Кузьмы Чорнага) і рэвізія Ул. Жыжэнкі — «Кніга аб творчасці Я. Коласа» (аб манатрафіі Я. Мазальскага «Якуб Колас»).

Галоўны рэдактар Васіль ВІТНА.

Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГ'У, Дзмітрый АРЛОУ, Уладзімір АЛОУНІКАУ, Алякс БаЧЫЛА (намеснік галоўнага рэдактара), Васіль БУРНІСАУ, Настуць ГУБАРЗВІЧ, Ірына ЖДАНОВІЧ, Павел КАВАЛЕУ, Барыс ПЯРНОУСКІ.

У барацьбе за свабоду і нацыянальную незалежнасць

Сярод народаў азіяцкіх краін існуе легенда, у якой пададзена гісторыя каланізацыі ў Азіі. Першыя каланізатары, якія з'явіліся ў Азію, гаворылі на ўзгондзі, называлі яе каралём дэда. Калі захочылі замандраваць ў ёй і стварылі першыя крэпасці, каралі пачалі называць іх імямі. Калі-ж з-за азіяна прыбылі сюды садзаты і ваенныя караблі, калі магучы насць капіталістаў узмацнілася, яны пачалі называць каралі старэйшым братам. Калі-ж чужаземцы ўстанавілі сваё поўнае панаванне ў краіне і сталі яе фактычнымі гаспадарамі, дык кароль гэтай краіны ператварыўся ўжо ў маладога брата.

Сёння-ж для магнатаў капітала кароль больш не з'яўляецца ні бацькам, ні маладым братам. Яму адведзена зараз незадырская роля марыяжэты і паслугача пры яго вялікасці замежным капіталу. Тамімі з'яўляюцца Чан Кай-шы, Бао Дай, Лі Сян Ман...

Ва ўсе часы і на ўсіх матерыхах калонія для капіталістаў з'яўляюцца крыніцай таннай сыравіны і таннай рабочай сілы, выгаднымі рынкімі збыту для тавараў метраполіі.

Бізарыя буржуазныя палітыканы думаюць, што так будзе заўсёды. Але пралетары ўсіх краін лічаць інакш. «Святло свабоды асветліць каланіяльны Усход» — напісалі яны на сваіх сцягах. Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя адкрыла новую эру ў гісторыі чалавечства, запалаціла зару свабоды і для ўсіх прыгнечаных народаў. З Кастрычніка 1917 года стары каланіяльны свет з яго жорсткімі прыгнётам і завяленнем мільянаў працоўных пачаў адыходзіць у нябыт. Прыгнечаныя народы пачалі іраць рабскія ланцугі і трыць каланізатарам са

сваёй зямлі. Гэты вялікі працэс адраджэння народаў Усходу складае адну з самых важных рыс нашага часу і адкрывае патэнцыялы перспектывы для далейшага ўздыму ўсёй сучаснай цывілізацыі.

Працоўныя каланіяльных краін не могуць сена цярпець страшэнную эксплуатацыю, разарэнне і жабрацтва, якія прышлі да іх разам з барацьбой імперыялістаў за максімальны капіталістычны прыбытак. Даволі сказаць, што за пяць пасляваенных год чыстыя прыбыткі ад укладанняў амерыканскага мананалістычнага капітала, больша частка якога была рэалізавана ў каланіяльных і паўкаланіяльных краінах, склалі 7,5 мільярд даляраў. Толькі нафтавы трэст «Стандарт ойл» атрымлівае ў сярэднім 35 працэнтаў прыбытку з кожнага долара, укладзенага ў каланіяльныя і паўкаланіяльныя краіны, у той час як долар, укладзены ў ЗША, прыносіць толькі 11 працэнтаў прыбытку. Капіталаўкладанні ў краінах Лацінскай Амерыкі за першыя з 1945 па 1952 г. склалі прыкладна 1.313 міль. долараў. За той-жа перыяд краіны Лацінскай Амерыкі былі вымушаны вылічыць замежным акцыянерам у форме працэнтаў і дывідэндаў 5.829 міль. долараў, г. зн. у 5 разоў большую суму, чым былі замежнымі капіталаўкладанні.

Англіійскія манополіі не адстаюць ад амерыканскіх. На працягу апошніх шасці год брытанскія манополіі было атрымліва чыстыя прыбыткі ад эксплуатацыі навуковых плантацыяў у калоніях (галоўным чынам у Малайі) не менш 1.500 міль. долараў — сума роўная агульным кошту ўсяго англійскага экспарту прамысловых тавараў за той-жа перыяд.

За ўсім гэтым і з'явіліся таіцца аграб-

ленне эксплуатаемых мас, іх адсталяванне ў культурным развіцці. Аб гэтым красамоўна сведчаць наступныя лічбы. Калі ў ЗША сярэдня гадавы даход на душу насельніцтва склаў у 1952 г. 1.400 долараў, а ў Англіі — 733 долары, дык у Пакістане — 51, на Філіпінах — 41, у Тайландзе — 36, Інданезіі — 25, Кеніі — 18, Паўночнай Радзіі — 15.

Цяжка становіцца робіцца невыносным яшчэ і таму, што ў гэтых краінах пастаянна расце беспрацоўе. У Аляры, напрыклад, налічваецца 300 тысяч поўнасьцю і часткова беспрацоўных, у Інданезіі — 15 мільянаў.

Каланіяльныя народы не застаюцца пасіўнымі да свайго лёсу. Нацыянальна-вызваленчы рух, які ўзначальваецца рабочымі класам і падтрымліваецца шырокімі коламі насельніцтва — сялянствам, інтэлігенцыяй, двойнай буржуазіяй, — дасягнуў зараз новага, больш высокага ўзроўню. Яшчэ надаўна такія далёкія ад Еўропы куткі свету, як Берар Слановай Косці, Кувейт, Сенегал, Кенія, Ямайка, Брытанскія Гвіана, былі безлімі плямамі на карце міжнароднага рабочага руху. А зараз у гэтых краінах створаны арганізацыі працоўных, якія вядуць актыўную барацьбу за свае дэмакратычныя свабоды і эканамічныя правы. Гэтая барацьба пачынае набываць усё больш наступальны, баявы характар. У выніку яе ўпершыню ў гісторыі Чорнай Афрыкі быў прыняты кодэкс працы для тэрыторый, што знаходзіцца пад французскім панаваннем.

Эксплуатуемыя масы калоній і залежных краін усё больш рашуча змагаюцца за карэннае палешанне свайго становішча, за сваю нацыянальную свабоду і незалежнасць. Уздым нацыянальна-вызва-

ленчага руху ў каланіяльным свеце гаворыць перш за ўсё аб росце свядомасці працоўных, аб тым, што павялічваецца колькасць людзей, якія разумеюць сацыяльную несправядлівасць палітыкі каланізатараў, усведамляюць жыццёвую неабходнасць барацьбы супраць невыноснага імперыялістычнага прыгнёту.

Перамога сацыялізма ў СССР, разгром фашыскай Германіі і мілітарысцкай Японіі ў другой сусветнай вайне, утварэнне краін народнай дэмакратыі выклікала далейшы рост самасвядомасці прыгнечаных народаў, абумовіла магчымасць ўдзям нацыянальна-вызваленчай барацьбы ў залежных краінах і калоніях.

Гістарычная перамога вялікага кітайскага народа нанесла новы сур'езны ўдар па каланіяльнай сістэме і карнічным чынам змяніла абстаноўку ў Азіі, садзейнічаючы далейшаму ўздыму вызваленчай барацьбы прыгнечаных народаў супраць імперыялістычнай эксплуатацыі.

Поліам нягасанай барацьбы ахоплены многія заняволеныя народы. І гэтае паліам шырыцца з кожным днём. Выдатны поспехаў дабіўся в'етнамскі народ, які стварыў дэмакратычную рэспубліку В'етнам і са зброяй у руках выступае за свабоду і нацыянальную незалежнасць свайёй радзімы. Гераічны карэйскі